

ECONOMIC
BOARD
FLEVOLAND

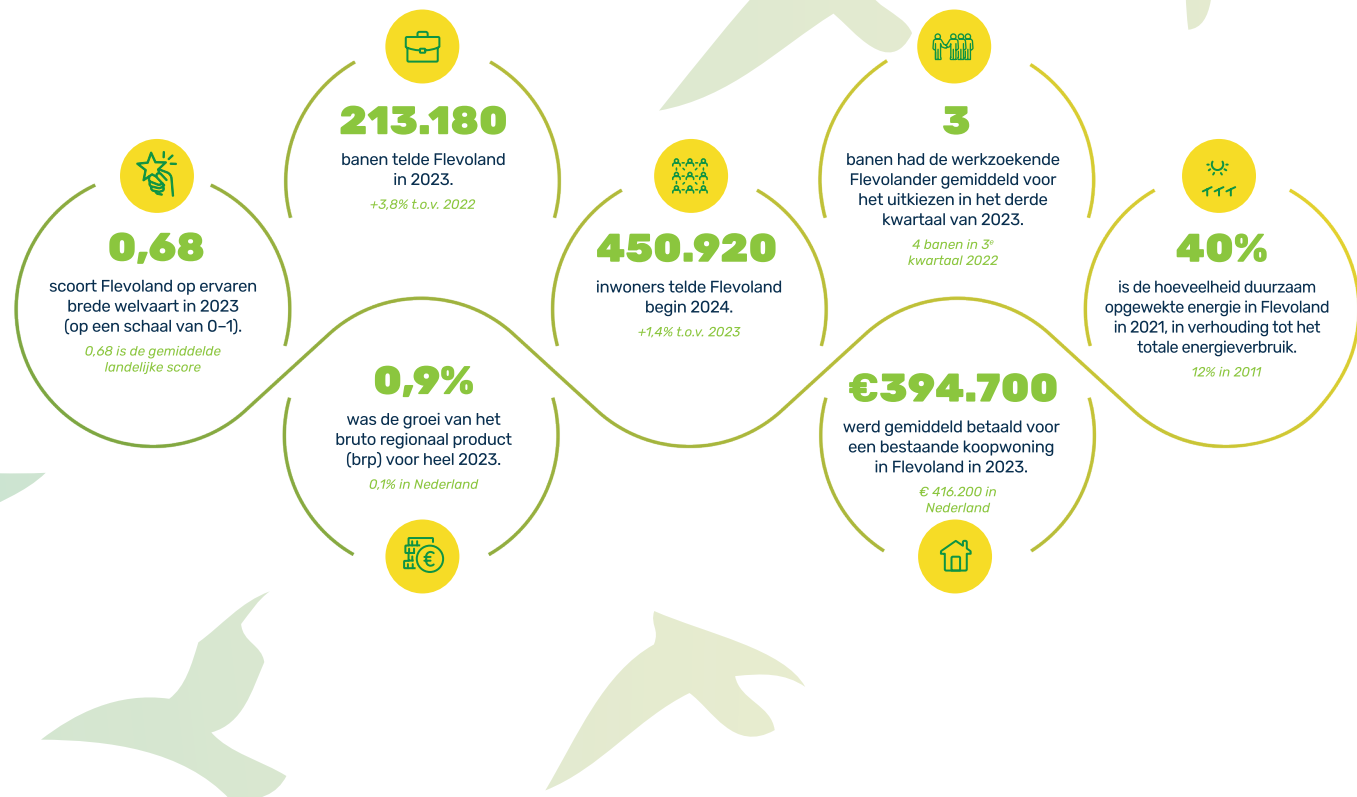

FLEVOLAND MONITOR

20
24

SAMENVATTING

FLEVOLAND IN VOGELVLUCHT

VOORWOORD

Flevoland is volop in beweging. Het is een jonge provincie, gecreëerd door mensen. En een provincie waar letterlijk en figuurlijk veel mogelijk is. Het bruist van de energie en is gewild bij internationale bedrijven. Tegelijkertijd verandert de economie in sneltreinvaart en is het de kunst om flexibel mee te veranderen. Maar hoe staat Flevoland er sociaaleconomisch voor?

Met de tweede editie van de Flevoland Monitor brengen we de stand en ontwikkeling van de economie en het leven in beeld. In deze brochure presenteren we de staat van Flevoland en geven daarmee een samenvatting van de Flevoland Monitor 2024. Gegroepeerd naar thema – *brede welvaart, economie, bevolking & arbeidsmarkt en ruimte & duurzaamheid* – hebben we de voornaamste en opvallendste inzichten op een rij gezet. Daarnaast gaan we in *Uitdagingen voor de toekomst* in op een aantal

uitdagingen waar Flevoland voor staat en zijn enkele aandachtspunten voor beleid geïdentificeerd.

Uit de cijfers van de monitor blijkt dat de regio in ontwikkeling is. En waar het gemiddeld genomen prettig leven is. Maar dit neemt niet weg dat er groepen en gebieden in Flevoland zijn waarbij de brede welvaart onder druk staat. Tegelijkertijd liet de economie het afgelopen jaar een positieve groei zien. Een groei die hoger was dan het Nederlandse gemiddelde. De Flevolandse beroepsbevolking is nog nooit zo groot geweest.

Parallel aan de economische groei wordt de regio op allerlei fronten geconfronteerd met schaarste: blijvende personeelskrapte, een afnemende hoeveelheid ruimte en netcongestie. Deze toenemende schaarste dwingt ons om keuzes te maken. Wij hopen dat deze Flevoland Monitor

2024 een bijdrage levert aan het goede gesprek en het maken van keuzes. Zodat ook volgende generaties fijn kunnen wonen, werken en leven in Flevoland.

Veel leesplezier toegewenst,

Femke Rientsma

Voorzitter Economic Board Flevoland

Benieuwd naar een uitgebreide beschrijving van de stand en ontwikkeling van economie en samenleving in Flevoland?

Scan de QR-code en lees de volledige Flevoland Monitor 2024.

PRAKTIJKVERHALEN UIT FLEVOLAND

DE VOLLEDIGE
VERHALEN LEZEN?
Scan de QR-code!

**ROGIER
AALDERS**

'INCLUSIVITEIT
ALS MOTOR VOOR
BREDE WELVAART'

**KEES VAN DER
SAR & WILLEM
ENKLAAR**

'WIE VOOROP LOOPT,
KAN TEGENWIND
VERWACHTEN!'

**NASIMA EL
BACHIRI**

'WEES DANKBAAR
VOOR WAT JE
HEBT!'

**AREND
BOUWER**

'DE OVERSTAP
NAAR PLATAARDIGE
ZUIVEL IS LOGISCH'

DE STAAT VAN FLEVOLAND

De Flevoland Monitor 2024 schetst een ambivalent beeld van de staat van Flevoland. De cijfers laten duidelijk een regio in ontwikkeling zien, waar het gemiddeld genomen prettig leven is. Maar dit neemt niet weg dat er groepen en gebieden in Flevoland zijn waarvan de kwaliteit van leven onder druk staat.

In termen van brede welvaart zien we bij sommige groepen met name negatieve scores op dimensies in het sociale domein. En als we kijken naar de algehele economische ontwikkeling, dan is er – net als in de rest van Nederland – sprake van een afkoelende economie. Toch liet de Flevolandse economie het afgelopen jaar een positieve groei zien, een groei die ook hoger was dan de gemiddelde landelijke economische groei. Wel zien we dat de gemiddelde arbeidsproductiviteit in Flevoland

achterblijft bij de landelijke ontwikkeling; er wordt minder verdiend per werkende. Maar we zien ook: een werkgelegenheid die een recordniveau bereikte, evenals het aantal Flevolandse met een betaalde baan. Verder telt Flevoland steeds meer inwoners, wat in toenemende mate komt door verhuizingen van nieuwe inwoners vanuit elders in Nederland naar Flevoland. Het tekent de aantrekkingskracht van een regio waar nog ruimte is om te wonen, werken en te leven. Ruimte die bovendien bovengemiddeld benut wordt om de energieproductie te verduurzamen en zo in sterke mate bijdraagt aan de omslag naar een duurzame toekomst.

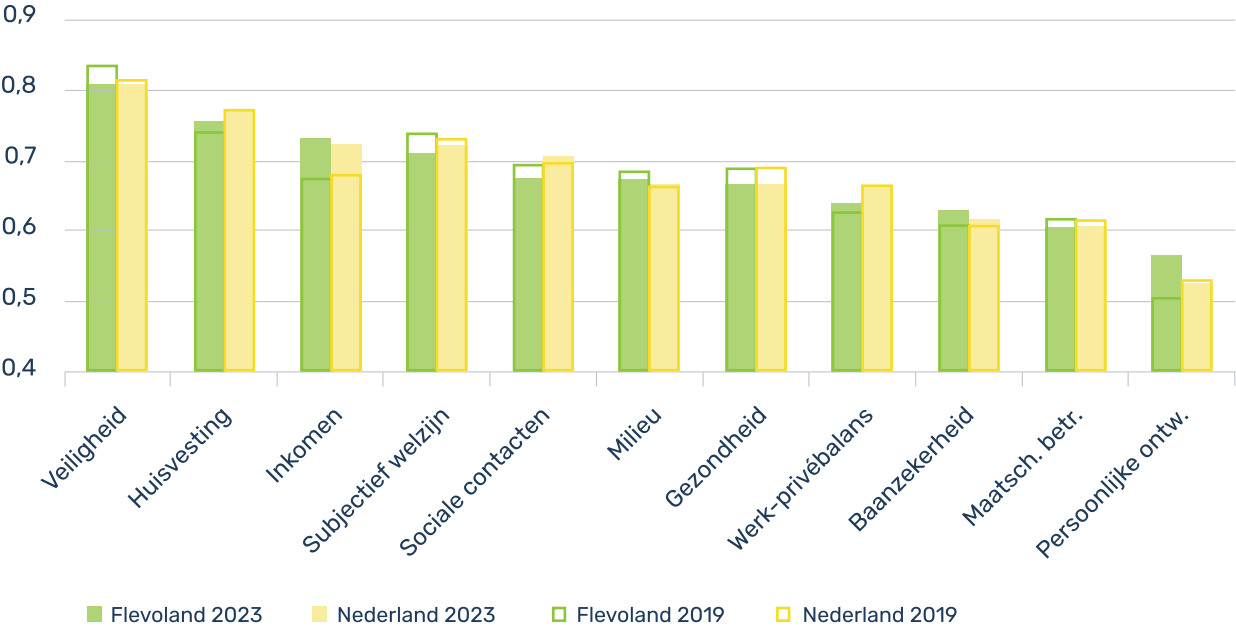
**STABIELE EN GEMIDDELDE BREDE WELVAART,
MAAR WEL ONTWIKKELINGEN OP DIMENSIES**

Brede welvaart gaat kortweg over wat mensen van waarde vinden om het leven te leiden zoals ze dat zelf willen. Hoe de brede welvaart in Flevoland ervoor staat is uitgedrukt in elf dimensies. Daaruit blijkt dat het niveau van de brede welvaart, zoals Flevolandse die ervaren, stabiel en vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde. Hoewel de totale ervaren brede welvaart de afgelopen jaren nauwelijks is veranderd noch afwijkt van Nederland,

zijn er wel degelijk verschillen op het niveau van de dimensies. Daaruit blijkt dat het gemiddelde niveau van de brede welvaart, zoals Flevolandse die ervaren, stabiel en vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde. Duidelijkere verschillen zijn er op het niveau van de onderliggende dimensies. Het blijkt dat vooral de economische dimensies de ervaren brede welvaart overeind houden, terwijl in het sociale domein achteruitgang is te zien.

ONDERLIGGENDE DIMENSIES IN HET SOCIALE DOMEIN LATEN DALING ZIEN

Brede welvaartscore per dimensie, op een schaal van 0 tot 1

Noot: om de verschillen tussen Flevoland en Nederland en tussen de jaren beter zichtbaar te maken, begint de y-as niet bij 0,0 maar bij 0,4.
Bron: RaboResearch.

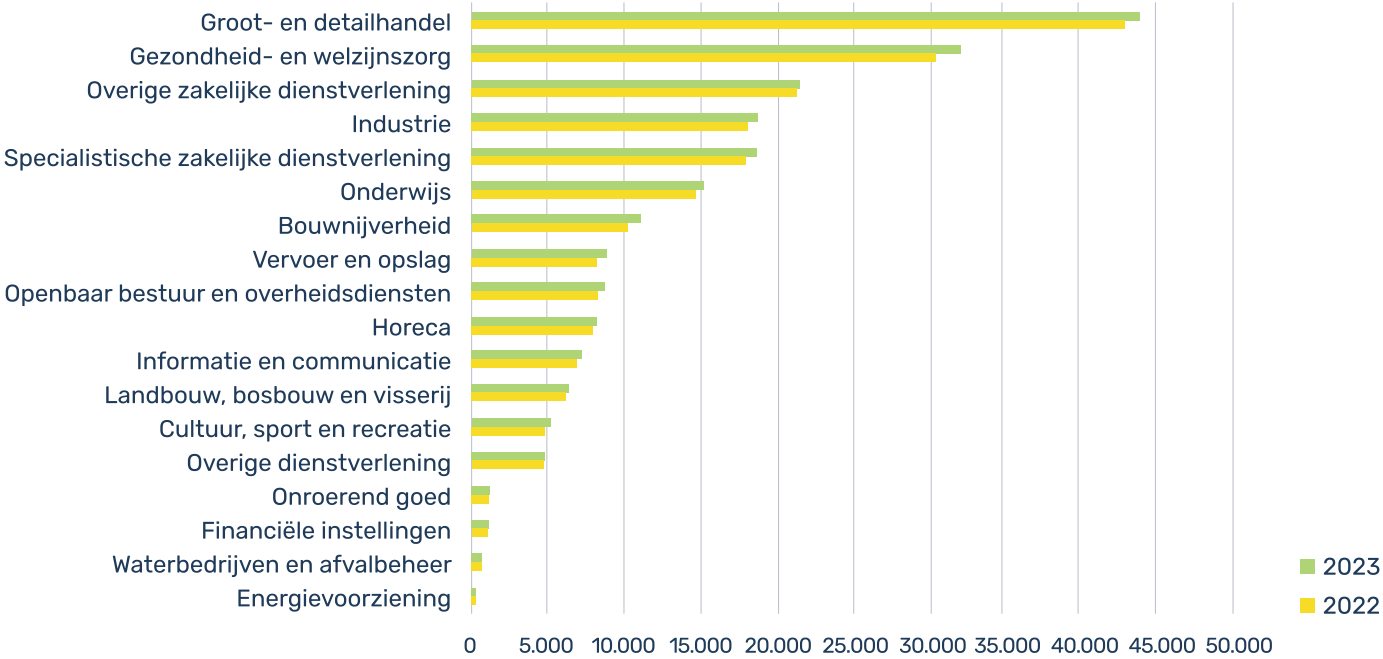
ECONOMIE KOELT MINDER HARD AF DAN LANDELIJK, MAAR ARBEIDSPRODUCTIVITEIT BLIJFT ACHTER

In 2023 is de Flevolandse economie flink afgekoeld. Er was sprake van een groei van het Flevolandse bruto regionaal product (brp) van 0,9 procent. Landelijk was de groei – van het bruto binnenlands product (bbp) – gemiddeld genomen nog lager: 0,1 procent. Een jaar eerder bedroeg de groei van het Flevolandse brp nog 4,3 procent. Tegelijkertijd zien we dat de werkgelegenheid een recordniveau bereikte. Maar op de lange termijn zal de groei van de economie vooral moeten komen van een hogere productiviteit per werkende.

Maar al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw wordt de arbeidsproductiviteit gekenmerkt door een vertragende groei. De huidige en toekomstige krapte op de arbeidsmarkt vraagt in toenemende mate om manieren om de arbeidsproductiviteit te verhogen, wat met name geldt voor Flevoland. Het niveau van de arbeidsproductiviteit in Flevoland blijkt structureel onder het landelijk gemiddelde te liggen, bijna 9 procent lager in 2022.

DIENSTENSECTOREN VORMEN DE BASIS VAN DE FLEVOLANDSE ECONOMIE

Aantal werkzame personen per sector

* Vanwege de geringe omvang is de sector Delfstoffenwinning buiten beschouwing gelaten.
Bron: Vestigingenregister Flevoland, 2024 (bewerking: Hogeschool Windesheim, Kenniscentrum Technologie).

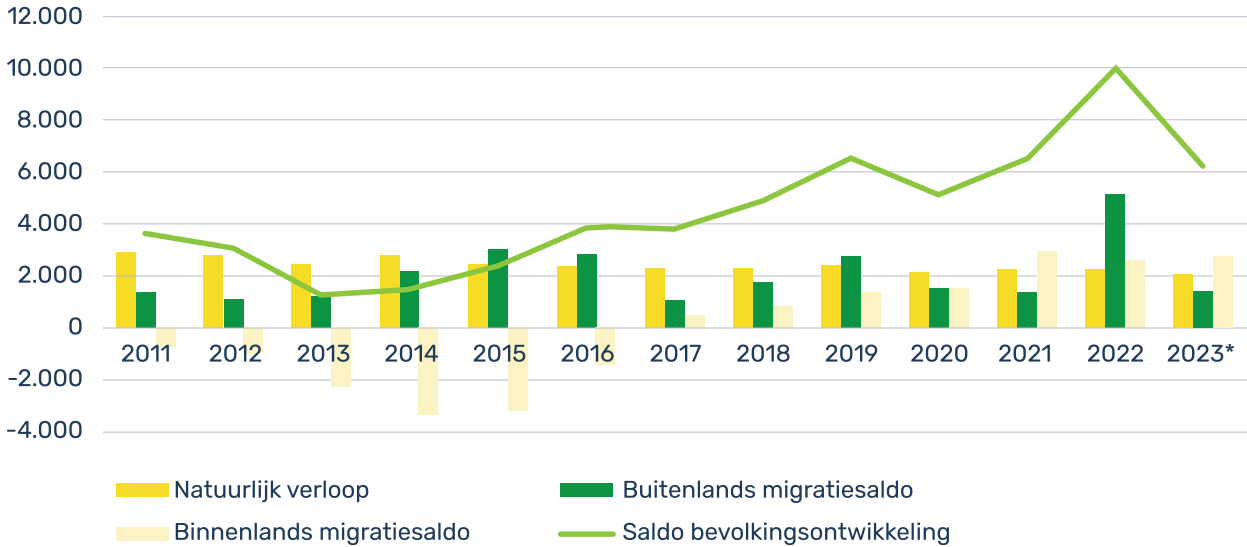
**INWONERTAL BLIJFT BOVENGEMIDDELD
HARD GROEIEN, RUIM DRIEKWART VAN DE
FLEVOLANDERS ACTIEF OP DE ARBEIDSMARKT**

Er wonen steeds meer mensen in Flevoland. Begin 2024 telde Flevoland 450.920 inwoners; een groei van 1,4 procent tegenover 0,6 procent landelijk. De voortgaande bevolkingsgroei werkt door in de ontwikkeling van de regionale beroepsbevolking. Het totale arbeidsaanbod in de regio is toegenomen tot zo'n 259.500 personen. Bijna 77 procent van de inwoners van Flevoland (in de leeftijd van 15 tot 75 jaar) heeft een baan of is actief op zoek naar werk (76 procent landelijk).

Toch blijft het voor werkgevers lastig om geschikt personeel te vinden. De arbeidsmarkt is krap tot zeer krap. Voor werkzoekenden betekent dit echter dat zij doorgaans de keuze hebben uit meerdere banen. Zo had in het derde kwartaal van 2023 een Flevolandse werkzoekende gemiddeld drie banen voor het uitkiezen, terwijl landelijk gezien een werkzoekende kon kiezen uit vier banen. Een jaar eerder ging het overigens nog om gemiddeld vijf vacatures per werkzoekende in Flevoland.

**VERHUIZINGEN VANUIT ELDERS IN HET LAND NAAR FLEVOLAND STEEDS
GROTERE BRON VAN BEVOLKINGSGROEI**

Samenstelling bevolkingsgroei, in aantallen personen

* Voorlopige cijfers.
Bron: CBS, 2024 (bewerking: Hogeschool Windesheim, Kenniscentrum Technologie).

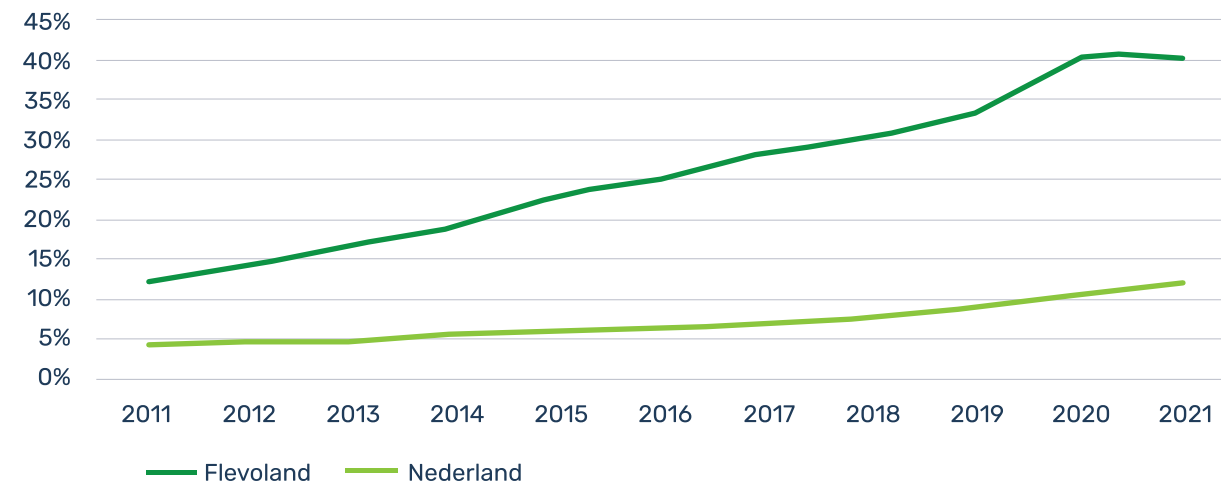
AANBOD GROND OP BEDRIJVENTERREIN ONDER DRUK, FLEVOLAND LOOPT VOOROP IN DUURZAME ENERGIEPRODUCTIE

De groei van de bevolking en het aantal woningen gaat gepaard met de ontwikkeling van ruimte voor economische bedrijvigheid. En met name deze ruimte, zoals op bedrijventerreinen, staat onder druk. De afgelopen 10 jaar is de hoeveelheid direct uitgeefbare grond bijna gehalveerd. Dat bedrijventerreinen belangrijk zijn voor de regionale economie blijkt uit het aantal banen dat er gevestigd is. Zo concentreert bijna 33 procent van alle werkgelegenheid in Flevoland zich op bedrijventerreinen, iets boven het landelijk gemiddelde van 30 procent.

Tegelijkertijd vraagt verduurzaming de nodige ruimte, ruimte die in Flevoland voor een deel benut wordt voor de opwek van zonne- en vooral windenergie. Het kenmerkt Flevoland als grootschalige producent van duurzame stroom. Flevoland is daardoor beter dan gemiddeld in staat zijn benodigde energie zelf duurzaam op te wekken. Het is echter de vraag of de groei van opgewekte hernieuwbare elektriciteit op dezelfde voet kan doorgaan de komende jaren, omdat de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet momenteel (bijna) niet meer aankan.

FLEVOLAND (VEEL) BETER DAN GEMIDDELD IN STAAT DE IN DE REGIO BENODIGDE ENERGIE ZELF OP TE WEKKEN

Hoeveelheid hernieuwbare energie in verhouding tot het totale energieverbruik, in procenten

* Op moment van vervaardiging van de monitor was 2021 het meest recente jaar qua beschikbaarheid van gegevens over de totale opwek van hernieuwbare energie en energieverbruik.
Bron: Klimaatmonitor, 2024 (bewerking: Hogeschool Windesheim, Kenniscentrum Technologie).

UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST

BREDE WELVAART: UITDAGINGEN VOORAL IN HET SOCIALE DOMEIN

Het brede welvaartconcept helpt bij het vormen van een breed en integraal beeld van de stand van de kwaliteit van leven en biedt een kader voor maatschappelijk keuzes – nadrukkelijk ook op regioschaal. In het geval van Flevoland verschilt de brede welvaart van de bevolking tussen gebieden en die verschillen zijn voor een belangrijk deel terug te voeren op persoonskenmerken en persoonlijke situaties. Als we kijken hoe de verschillende dimensies van brede welvaart zich ontwikkeld hebben, dan wordt duidelijk dat de economische dimensies (inkomen, baanzekerheid en persoonlijke ontwikkeling) er momenteel een stuk beter voorstaan dan een aantal jaren geleden. Op de meer sociale dimensies (sociale contacten, maatschappelijke betrokkenheid, subjectief welzijn en gezondheid) is

daarentegen sprake van achteruitgang – wat het belang van beleidsaandacht voor het sociale domein nadrukkelijk onderstreept.

KRAPTE IS KIEZEN

Wat voor economie wil Flevoland zijn, en wat voor bedrijvigheid hoort daarbij? Er is in de economie op vele vlakken sprake van toenemende schaarste. Gebrek aan onder andere fysieke ruimte, krapte op het elektriciteitsnet en bovenal tekort aan personeel. In de context van schaarste is het zaak kritisch te kijken naar de waarde die bedrijven en sectoren toevoegen. Voor Flevoland speelt bovendien dat het te maken heeft met een achterblijvende arbeidsproductiviteit(-sgroei) ten opzichte van landelijk. Kiezen op basis van waarde die bedrijven toevoegen betekent in belangrijke mate kiezen voor technologie

en innovatie – die Flevoland in staat stellen slimmer, efficiënter en duurzamer te produceren.

STRUCTURELE ARBEIDSTEKORTEN VRAGEN OM STRUCTURELE OPLOSSINGEN

Nagenoeg alle sectoren in Flevoland kampen met personeelstekorten. Dit wordt mede veroorzaakt door de voortgaande vergrijzing van de bevolking. De krapte verhoogt de noodzaak voor bedrijven om arbeidsbesparende technologie te gebruiken dan wel te ontwikkelen – wat de arbeidsproductiviteit op den duur verhoogt. Maar voorwaarde om succesvol te kunnen innoveren zijn werknemers die voldoende gekwalificeerd zijn. De regio komt dan ook nadrukkelijk in beeld waar het gaat om investeringen in de kwaliteit van het regionale menselijk kapitaal, in de ontwikkeling van passende kennis

en vaardigheden en flexibiliteit om te kunnen omgaan met continue verandering van werk.

BALANCEREN MET RUIMTE

We staan voor grote opgaven op het gebied van ruimte en leefomgeving. Denk aan de transitie naar een klimaatneutraal energiesysteem, aanpassingen aan klimaatverandering, de verduurzaming van de landbouw, de aanpak van het woningtekort en de overgang naar een circulaire economie. Al deze opgaven vergen ruimtelijke ingrepen. En hoewel Flevoland over ogenschijnlijk oneindig veel ruimte beschikt, neemt ook de druk op de beschikbare Flevolandse ruimte steeds meer toe. Dit vraagt om weloverwogen keuzes en integrale oplossingen, waarbij goede regionale samenwerking en afstemming essentieel zijn. Een grote opgave is de aanpak van het woningtekort.

Net als elders in het land staat Flevoland voor een uitdagende woningbouwopgave. Maar met woningbouw alleen worden geen aantrekkelijke woonplekken en samenleving gecreëerd. De groei van het inwonersaantal zal gepaard moeten gaan met ontwikkeling van voldoende ruimte voor economie, werk en voorzieningen.

DE FLEVOLAND MONITOR 2024 IS GEREALISEERD IN OPDRACHT VAN ECONOMIC BOARD FLEVOLAND

ONDERZOEK & SAMENSTELLING

Friso de Vor, senior-onderzoeker regionale economie – hogeschool Windesheim, kenniscentrum Technologie

MET MEDEWERKING VAN

Rogier Aalders, regionaal econoom – RaboResearch
Jorn Berends, data analist – Provincie Flevoland

VORMGEVING

Flow Media

DISCLAIMER

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van bronvermelding.
Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt door:

Flevoland Monitor 2024
www.economicboardflevoland.nl